

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет соціології і права
Кафедра соціології

Соціологія девіантної поведінки

Спеціальність 054 Соціологія
Освітньо-професійна програма Врегулювання конфліктів та медіація

Курс	3
Семестр	6

Статус обов'язкова дисципліна
Форма навчання Денна та заочна

ECTS	5
Годин	150

Семестровий контроль Залік
ДКР

Індивідуальне завдання

Інформація про викладача

ПІБ	Єнін Максим Наїмович Доцент кафедри соціології Кандидат соціологічних наук
Профіль викладача	http://www.sociology.kpi.ua/faculty-2
e-mail	yeninmaksym@gmail.com

Розподіл годин та занять

Форма навчання	Аудиторні заняття					
	Лекції		Практичні		Лабораторні	
	заняття	години	заняття	години	заняття	Години
Денна	36	72	54	108	0	0
Заочна	4	8	5	10	0	0

Анотація навчальної дисципліни

Метою кредитного модуля «Соціологія девіантної поведінки» є формування у студентів здатностей проводити аналіз соціальних девіацій – явища, яке має тісний зв'язок зі станом аномії в суспільстві, розкривати зміст основних проявів девіантної поведінки в сучасному суспільстві, виявляти засоби протидії соціальним відхиленням.

Навчальна дисципліна «Соціологія девіантної поведінки» належить до циклу професійної підготовки. Дисципліна «Соціологія девіантної поведінки» в першу чергу пов'язана з такими кредитними модулями робочого навчального плану як історія соціологічної думки, соціологія особистості, освіти та культури, а також з дисциплінами методологічного спрямування.

Завдяки вивченню положень даної дисципліни студенти матимуть можливість сформулювати уявлення про основні соціологічні теорії, що пояснюють девіантну поведінку в суспільстві; встановити і прояснити зв'язок та особливості взаємодії об'єктивних і суб'єктивних чинників девіантної поведінки; виявити специфіку соціологічного аналізу агресії як соціального явища, основних відмінностей між різними видами агресії; досягнути зміст та специфіку теорії девіантної поведінки як спеціальної соціологічної теорії.

Студенти отримають уміння орієнтуватися в особливостях сучасних проявів девіантної поведінки; зможуть порівнювати основні соціологічні теорії, що вивчають девіантну поведінку; а також на прикладі проведених соціологічних досліджень в галузі соціальних девіацій, розробляти власний дослідницький інструментарій зі збору інформації щодо проблемного поля соціології девіантної поведінки. Вони також набудуть уміння щодо аналізу у застосуванні різноманітних програм профілактики найбільш поширених серед молоді і підлітків форм девіантної поведінки.

Перелік тем

Розділ 1. Девіація як соціальне явище і категорія соціологічної теорії.

Тема 1. Соціологія девіантної поведінки як спеціальна соціологічна теорія. Девіантна поведінка в зоні ведення бойових дій.

Тема 2. Соціальний контроль і девіантна поведінка

Тема 3. Рольова поведінка і девіація (тюремний експеримент в Стенфорді: хід та основні результати).

Розділ 2. Теорії девіантної поведінки. Наукові напрямки вивчення девіації.

Тема 4. Антропо-біологічні теорії девіації.

Тема 5. Психологічні теорії девіантної поведінки.

Тема 6. Статистична теорія девіантності. Конфліктний (марксистський) підхід до девіації

Тема 7. Теорія стигматизації та її критика

Тема 8. Теорія соціального навчання (культурологічний підхід).

Тема 9. Теорії соціальної аномії

Розділ 3. Вивчення окремих типів девіантної поведінки: емпіричні дослідження та профілактичні програми

Тема 10. Агресія як соціальне явище

Тема 11. Крос-культурні дослідження сексуальних меншин

Тема 12. Наркоманія як соціальне явище сучасності. Досвід соціологічних досліджень наркотизму

Тема 13. Алкоголізм як форма девіантної поведінки

Тема 14. Проституція як форма девіантної поведінки

Тема 15. Суїцидальна поведінка: соціальні та позасоціальні чинники

Тема 16. Злочинність як девіантна поведінка

Соціологія девіантної поведінки

Тема 17. Бродяжництво, втеча з дому, вандалізм, графіті як форми девіації.

Тема 18. Профілактика девіантної поведінки

Тема 19. Соціологія війни

Тема 20. Робота соціолога в умовах воєнного конфлікту

Тема 21. Стенфордський експеримент: мета, хід, результати

Тема 22. Тероризм як явище суспільного життя та об'єкт наукового дослідження

Тема 23. Соціально-психологічні прояви тероризму

Тема 24. Соціально-психологічні особливості суб'єктів тероризму

Тема 25. Віктимологія тероризму

Тема 26. Патріотизм та девіація.

Тема 27. Дослідницькі студії в кримінологічній галузі

Результати навчання

1

Результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються студентам на першому занятті.

№ з/п	Результати навчання	Контрольні заходи оцінювання	Термін виконання
1	Представлення основних теоретико-методологічних засад вивчення девіації як соціального явища та категорії соціологічної теорії. Усвідомлення причин актуалізації даної проблематики.	відповіді на семінарських заняттях; участь у груповій дискусії	Тиждень 1-2
2	Досвід проведення групових дискусій щодо історії формулювання теоретичних положень у дослідженні девіантної поведінки	відповіді на семінарських заняттях; участь у груповій дискусії	Тиждень 2-17
3	Вивчення окремих типів девіантної поведінки: емпіричні дослідження та профілактичні програми	відповіді на семінарських заняттях; участь у груповій дискусії	Тиждень 2-17
4	Опрацювання кейсів із застосування соціального контролю щодо окремих видів деконструктивної девіації	відповіді на семінарських заняттях; презентація	Тиждень 4
5	Вміння розрізняти девіантність у її інноваційно-творчій формі і девіацію як руйнацію особистості та соціальних зв'язків у її оточенні.	відповіді на семінарських заняттях;	Тиждень 5-17
6	Розкриття важливості відокремлення поведінки девіантної та делінквентної. Аномія у суспільстві, що трансформується.	відповіді на семінарських заняттях	Тиждень 6-10, 12
7	Вивчення процесів стигматизації у сучасному глобалізованому суспільстві. Здатність описувати та визначати кластери населення і його основних	Імітаційна вправа	Тиждень 10-11

¹ Learning outcomes.

Соціологія девіантної поведінки

	проблем, пов'язаних із глокалізацією та інкапсуляцією..		
8	Робота по встановленню кореляцій між кризами ідентичності і поведінковими інверсіями. Прогнозування появи конфліктогенних площин.	відповіді на семінарських заняттях; Модульна контрольна робота	Тиждень 13-17
9	Моделювання взаємодії урядових організацій, недержавних структур та громадських об'єднань у координації інтервенції щодо корекції девіантної поведінки.	Домашня контрольна робота	Тиждень 15
10	Набуття компетенцій щодо можливостей соціальної профілактики не бажаної для спільноти й суспільства поведінки особи, груп індивідуумів.	відповіді на семінарських заняттях	Тиждень 16-18

Форми, методи та технології навчання

Навчальні заняття з дисципліни “Соціологія девіантної поведінки” проводяться у формі лекційних та семінарських занять. На лекціях викладач представляє основні положення сучасних теорій вивчення девіацій, показує історичну обумовленість у визначеннях поведінки делінквентної та девіантної, наводить аргументацію щодо психофізіологічних, соціальних, економічних та культурних складових формування девіантних поведінкових патернів, демонструє кейси сучасних конфліктів між особою та соціумом у площинах прийнятного або ні, а також знайомить студентів із лекційним матеріалом у вигляді презентації. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять. Отримавши базові знання щодо сутності, різновидів соціальної поведінки та можливостей щодо соціального контролю за її деструктивними видами і, сублімацією, щодо інноваційних форм відповідно, студенти отримують змогу створювати програми щодо профілактики антисоціальних девіацій. На семінарських заняттях заохочується презентація таких програм з різних позицій діяльності у нашому суспільстві: урядовець, соціальний працівник, соціолог – фахівець з конкретних соціологічних досліджень, журналіст, експерт у галузі політики, економіст, тощо. Домашня контрольна робота спрямована на відпрацювання навичок наукової роботи студентів, самостійного пошуку літератури, формулювання гіпотез щодо різноманітного характеру девіантної поведінки у сучасних умовах. Тема домашньої контрольної роботи має довільний характер і обмежується лише предметом навчальної дисципліни.

Основною формою роботи на семінарському занятті є виступ, який поєднує тренінг комунікативних здатностей студента з демонстрацією та закріпленням його знань. Викладач оцінює як оригінальність так і раціональність, обґрунтованість і точність визначень під час виступу студента, а також його здатність до реалізації міждисциплінарного підходу з точки зору синергії у аргументації. Під час семінарського заняття додаткового оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, формулювання альтернативних гіпотез.

Навчальні

ресурси

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
2. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Соціологія: теорія, методи, маркетинг.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
4. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.
5. <https://nsuworks.nova.edu/pcs/about.html> – Peace and Conflict Studies Journal

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Виступи на семінарських заняттях	54	2	27	54
2.	Домашня контрольна робота (ДКР)	10	10	1	10
3.	Модульна контрольна робота (МКР)	10	10	1	10
4	Заохочувальні бали	16	4	4	16
	Всього				100

Семестрова атестація студентів

Обов'язкова умова допуску до заліку		Критерій
1	Поточний рейтинг	RD ≥ 60
2	Домашня контрольна робота (ДКР)	RD ≥ 12

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою ²

Рейтингові бали, RD	Оцінка за університетською шкалою
95 ≤ RD ≤ 100	Відмінно
85 ≤ RD ≤ 94	Дуже добре
75 ≤ RD ≤ 84	Добре
65 ≤ RD ≤ 74	Задовільно
60 ≤ RD ≤ 64	Достатньо
RD < 60	Незадовільно
Невиконання умов допуску	Не допущено

² Оцінювання результатів навчання здійснюється за рейтинговою системою оцінювання відповідно до рекомендацій Методичної ради КПІ ім. Ігоря Сікорського, ухвалених протоколом №7 від 29.03.2018 року.

Можливість отримання оцінки «автоматом»: так.

Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру, за умови зарахування ДКР, переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею переведення. Якщо сума балів менша за 60, але ДКР зараховано, студент виконує залікову контрольну роботу. У цьому разі сума балів за виконання ДКР та залікову контрольну роботу переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею переведення. Студент, який у семестрі отримав більше 60 балів та має позитивну оцінку за ДКР, отримує залікову оцінку «автоматом».

Політика навчальної дисципліни

Порушення термінів виконання завдань та заохочувальні бали

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Участь у конференції / публікація тез	5 балів	За кожний тиждень затримки із поданням ДКР нараховуються	-2 бали
Участь у 2 турі Всеукраїнської студентської олімпіади	10 балів		
Публікація наукової статті	10 балів		

Відвідування занять

Відвідування лекційних і семінарських занять є обов'язковим.

Пропущені контрольні заходи оцінювання

Пропущену модульну контрольну роботу можна написати повторно, але до моменту проставлення атестації з урахуванням часу, необхідного викладачу для перевірки роботи..

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Календарний рубіжний контроль

Соціологія девіантної поведінки

Проміжна атестація студентів (далі – атестація) є календарним рубіжним контролем. Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами³.

На першій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 20 і більше балів. На другій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 40 і більше балів. У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, виставляється «не атестований». Відпрацювання «не атестації» здійснюється на консультаціях з викладачем шляхом усної відповіді на питання не засвоєного студентам матеріалу.

Критерій		Перша атестація	Друга атестація
Термін атестації ⁴		Тиждень 8	Тиждень 14
Умови отримання атестації	Поточний рейтинг ⁵	≥ 20 балів	≥ 40 балів
	...	...	...
	...	...	...
	...	...	...
	...	...	...

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Матриця відповідності результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

ПО 9 Соціологія девіантної поведінки			
Програмні результати навчання		Методи навчання	Форми оцінювання
ЗК 1	Здатність відповідально приймати рішення з урахуванням соціальних, культурних, етичних, екологічних цінностей, правових норм, принципів академічної доброчесності	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Практична перевірка, МКР, залік

³ Рейтингові системи оцінювання результатів навчання: Рекомендації до розроблення і застосування. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 20 с.

⁴ Там само.

⁵ Там само.

Соціологія девіантної поведінки

ЗК 4	Здатність до соціальної взаємодії, співробітництва й розв'язання конфліктів	Метод кейсів, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Практична перевірка
ФК 4	Здатність виявляти соціальну проблематику суспільних процесів	Проблемний, імітаційний, ділова гра	Практична перевірка, МКР
ЗН 4	Знання загальної, галузевих та спеціальних соціологічних теорій та принципів їх практичного втілення	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, проектування	ДКР, практична перевірка
ЗН 7	Знання сучасних дискусій та рефлексій щодо досліджень соціального, політичного, культурного, економічного, наукового життя	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	ДКР, практична перевірка
УМ10	Уміння використовувати принципи та механізми налагодження ефективної комунікації, попереджувати та конструктивно вирішувати соціальні конфлікти на основі сучасних інформаційних та освітніх технологій	Метод кейсів, імітаційні методи	Практична перевірка